

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Lovforslaget har til formål at bringe lov om beskyttelse mod afskedigelse på grund af foreningsforhold (herefter foreningsfrihedsloven) i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 11 om beskyttelse af foreningsfriheden, således som den er fortolket ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 11. januar 2006 om eksklusivaftaler på arbejdsmarkedet. På baggrund af Domstolens afgørelse indeholder lovforslaget et forbud mod eksklusivbestemmelser på arbejdsmarkedet og et forbud mod, at en arbejdsgiver lægger vægt på foreningsforhold i forbindelse med ansættelse og afskedigelse.

2. Baggrund

2.1. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 11. januar 2006

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg har i sin dom af 11. januar 2006 (Sagsnr. 52562/99 og 52620/99) i forbindelse med to sager om eksklusivaftaler på det danske arbejdsmarked taget stilling til rækkevidden af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 11 om beskyttelse af foreningsfriheden. Den ene sag vedrørte en lønmodtager, som blev ansat som ferieafløser i FDB's centrallager. Den pågældende lønmodtager blev ansat på betingelse af, at vedkommende skulle være medlem af den fagforening, som arbejdsgiveren havde indgået overenskomst med. Overenskomsten indeholdt en eksklusivbestemmelse, dvs. et krav om, at lønmodtageren for at være ansat skulle melde sig ind i en bestemt fagforening. Lønmodtageren nægtede at melde sig ind i den pågældende fagforening, og blev derfor afskediget. Den anden sag vedrørte en gartner, som blev ansat i et gartneri på betingelse af, at vedkommende var medlem af en bestemt fagforening, som arbejdsgiveren havde overenskomst med. Også denne overenskomst indeholdt en eksklusivbe-

stemmelse. Gartneren kunne ikke melde sig ud af den pågældende fagforening uden at risikere at blive afskediget.

Artikel 11 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention har følgende ordlyd:

»Enhver har ret til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed, herunder ret til at oprette og slutte sig til fagforeninger for at beskytte sine interesser.

Stk. 2. Der må ikke gøres andre indskrænkninger i udøvelsen af disse rettigheder end sådanne, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed eller den offentlige tryghed, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder. Denne artikel skal ikke forhindre, at der pålægges medlemmer af de væbnede styrker, politiet eller statsadministrationen lovlige begrænsninger i udøvelsen af disse rettigheder.«

Domstolen fandt, at det forhold, at begge klagere var tvunget til at være medlem af en bestemt fagforening, var en krænkelse af selve kernen i foreningsfriheden, som er beskyttet i medfør af artikel 11, der også beskytter den negative foreningsfrihed. Domstolen fandt endvidere, at den danske stat ved at tillade eksklusivaftaler har svigtet forpligtelsen til at beskytte klagerne negative fagforeningsfrihed, dvs. retten til at vælge at stå uden for en fagforening.

2.2. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols udtalelser om de generelle principper for fagforeningsfrihed

Om de generelle principper for fagforeningsfrihed udtaler Domstolen i dommen af 11. januar 2006 blandt andet, at retten til at danne og melde sig ind i fagforeninger er et særligt aspekt af foreningsfriheden og at det forhold, at der er tale om en frihedsrettighed, indebærer et element af frit valg med hensyn til udøvelse af denne ret. Domstolen fastslår derfor, at artikel 11 også omfatter den negative fagforeningsfrihed, dvs. retten til ikke at blive tvunget ind i en fagfor-